

Avrupa Komisyonu Türkiye İlerleme Raporlarında Eğitim: 1998-2018 Yıllarına İlişkin Bir İnceleme

Murat BAĞLIBEL*
Mustafa SAMANCIOĞLU**

Öz: Bu çalışmanın amacı, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik müzakereleri sürecinde yayınlanan İlerleme Raporlarında gündeme gelen eğitime ilişkin konuların incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda 1998-2018 yılları arasında yayınlanmış olan İlerleme Raporları nitel araştırma yaklaşımıyla incelenmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında doküman incelemesi yöntemi, verilerin analizi aşamasında ise içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi sonucunda, 75 kod, 10 kategori ve 3 tema ortaya çıkmıştır. Belirlenen temalar örgün eğitim, yaygın eğitim ve kurumsal kapasite geliştirme olarak isimlendirilmiştir. İlerleme Raporlarında en çok, örgün eğitim temasındaki konuların gündeme geldiği görülmüştür. Bunu yaygın eğitim ve kurumsal kapasite geliştirme temaları izlemektedir. En çok gündeme gelen konular ise yaygın eğitim teması altındaki hayat boyu öğrenme ile örgün eğitim teması altındaki mesleki teknik eğitim ve dezavantajlı gruplardır. Ek olarak, İlerleme Raporlarında eğitime ilişkin konuların en çok 2015 -2018 yıllarında ele alındığı, 2006-2014 yılları arasında ise daha az gündeme geldiği görülmüştür. Son olarak, Raporlarda gündeme gelen konular kapsamında atılabilecek adımlara ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Avrupa Komisyonu, AB, Türkiye, İlerleme Raporları, Eğitim, Nitel Analiz

Education in Turkey Progress Reports Issued By European Commission: An Analysis of The Years Between 1998-2018

Abstract: The aim of this study is to analyse the education-related issues in Turkey Progress Reports by European Commission. In this study, document analysis research method based on a qualitative approach was employed. The reports, issued between the years 1998-2018, were examined by using content analysis. In this analysis, 75 codes, 10 categories, and 3 themes emerged. These themes were named as formal education, non-formal education, and development of institutional capacity. The formal education was the most frequently mentioned theme in the reports, followed by non-formal education and development of institutional capacity themes, respectively. Also, the most frequently mentioned categories were the lifelong learning under the non-formal education, and vocational-technical education, and disadvantaged groups under the formal education theme in the reports. Furthermore, the number of issues related to education between 2015 and 2018 is seen to be relatively more than the ones emerged during 2006-2014 period. Some recommendations regarding the issues mentioned in the EU reports were made at the end of the study.

Keywords: European Commission, EU, Turkey, Progress Reports, Education, Qualitative Analysis

Geliş Tarihi:23.12.2018

Kabul Tarihi:11.02.2019

Makale Türü: Araştırma Makalesi

*Institute for Globally Distributed Open Research and Education (IGDORE), Gaziantep, Türkiye, e-posta: murat.baglibel@igdore.org,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5632-0615>

** Bağımsız araştırmacı, Gaziantep, Türkiye, e-posta: msamancioglu@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6133-4093>

Atıf için/ To cite:

Bağlibel, M. ve Samancıoğlu, M. (2019). Avrupa Komisyonu Türkiye ilerleme raporlarında eğitim: 1998-2018 yıllarına ilişkin bir inceleme. *Yaşadıkça Eğitim*, 33(1), 48-69.

Avrupa Birliği'nin temelleri, 1951 yılında imzalanan Paris Antlaşmasına dayanmaktadır. Fransa Dışişleri Bakanı Robert Schuman'ın, kömür ve çelik üretiminin bir araya getirilmesine yönelik teklifi, uzun süren müzakerelerinin ardından, 19 Mart 1951'de imzalanan antlaşma ile Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu-AKÇT (European Coal and Steel Community- ECSC) adı altında resmi bir yapıya dönüştürülmüştür. Bu topluluk; imza atan Fransa, Almanya, Belçika, Hollanda, Lüksemburg ve İtalya arasında kömür, çelik, demir cevheri ve hurda için ortak bir pazar oluşturmaktaydı (Dedman, 1996).

İlerleyen yıllarda devletler arası bu yapı çeşitli şekillerde varlığını devam ettirmiştir. Örneğin; 1957 yılına gelindiğinde, Roma Antlaşmasıyla bu birliktelik adını, Avrupa Ekonomik Topluluğu-AET (European Economic Community -EEC) olarak güncellemiştir (Fligstein ve Sweet, 2001). Bu antlaşmada, AKTÇ'yi imzalayan altı Avrupa ülkesi tarafından nükleer maddeler (Euratom) ve mamul mallar için bir pazar oluşturulmuştur (Dedman, 1996). Zaman içerisinde topluluğa yeni ülkeler katılmış ve üyeler, politika yapma yetkilerini genişletmek ve politik yapısını gözden geçirmek için örgütü birkaç kez yenilemiştir. Bu kapsamda, 1 Temmuz 1967'de AKTÇ, AET ve Euratom'un yönetim organları birleştirilmiş ve 1 Kasım 1993'te yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile Avrupa Ekonomik Topluluğu olan birliğin adı, Avrupa Birliği-AB (European Union-EU) olarak değiştirilmiştir (Gabel, 2018; Kirschbaum, 2007).

Önceleri ekonomik ve siyasi bir örgütlenme şeklinde ortaya çıkan topluluk, üye ülkelerin zaman içinde aldığı göçler ve çok kültürlü demografik yapıları sebebiyle, sosyal ve kültürel boyutlara da önem veren çok boyutlu bir birliğe dönüşmüştür (Sağlam, Özudoğru ve Çıray, 2011). Süreç içerisinde tarım, bilgi ve iletişim teknolojileri, ekonomi, turizm ve göç gibi birçok alanda ortak politikalar üreten ve yeni ülkelerin katılımıyla genişleyen güçlü bir yapı haline gelmiştir (AB Başkanlığı, 2017a).

Avrupa Birliği tarafından büyük önem verilen bir konu olan genişleme politikalarıyla, başlangıçta 6 devletten oluşan birliğin üye sayısı günümüzde 28'e ulaşmıştır. AB üyelik sürecinde genel olarak siyasi, ekonomik ve yasal alanda belirli kriterlerin yerine getirilmesini beklemektedir. Bu süreç 3 temel aşamadan oluşmaktadır. Öncelikle ilgili ülkeye üyelik olanağı sunulmaktadır. İkinci aşamada, ülke üyelik için resmi aday statüsüne yükselmekte ve son olarak ise AB yasalarıyla uyumlu hale gelecek reformları kapsayan resmi üyelik müzakereleri başlamaktadır (European Union, 2015).

AB'nin üyelik sürecindeki ülkelere talep ettiği siyasi, ekonomik ve hukuki gereksinimler Kopenhag Kriterleri olarak ifade edilmektedir. Bu kriterler, adını 1993 yılında AB'nin devlet ve hükümet başkanlarının Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da yaptığı zirveden almaktadır. Bunlar genel olarak; demokrasinin sağlanması, hukukun üstünlüğü, insan hakları, azınlıklara saygı ve azınlık haklarının korunması, iyi işleyen bir piyasa ekonomisi ve rekabetle baş edebilme olarak ifade edilebilir (Dinçkol, 2005; European Commission, 2018a).

Kopenhag kriterleri kapsamında ele alınan 35 alt başlıktan birisi de eğitimidir. Kopenhag kriterleriyle belirlenen eğitime ilişkin politikalar şunlardır (AB Başkanlığı, 2018b):

- *Eğitimin kalitesini artırma:* Yenilikçi öğretim programları geliştirme ve eğitimde yeni teknolojilerin kullanılması,
- *Eğitime erişim:* Eğitimin tüm alanlarında fırsat eşitliğini oluşturmak,
- *Eğitim demokrasi ilişkisini kurmak,*
- *Lizbon stratejisi ile hedeflenen eğitim sistemini bilgi toplumunun gereksinimlerini karşılamaya uygun hale getirmek,*
- *İstihdam:* Genç bireylere iş olanakları sağlamak, Mesleki ve Teknik Eğitim (MTE) kurumları ile iş dünyası arasında ilişki kurmak, mesleki eğitime ağırlık vermek,
- *Yabancı dil:* Egemen tek bir dil (İngilizce) yerine çok dilli ve çok kültürlü Avrupa yurttaşlığı kavramının ve bu bağlamda zorunlu eğitim süresince kendi ana dili dışında en az iki farklı dil öğrenilmesi.

Eğitim alt başlığı altında, 2005 yılından sonra kültür ile ilgili ifadelerin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu bağlamda öne çıkan kültürel hedefler ise şu şekilde ifade edilmiştir (AB Başkanlığı, 2018b; Sağlam vd., 2011):

- *Kültürel diyalog*: Eğitimin bireyi sosyalleştirmesi; *Bologna* deklarasyonu ile serbest dolaşım çerçevesinde öğretmenlerin ortak niteliklere sahip olması; yükseköğretimde kalite güvencesi; diploma eki; Avrupa Kredi Transfer Sistemi-AKTS (European Credit Transfer and Accumulation System-ETCS) öğrenci ve akademisyen hareketliliğinin sağlanması; 2010 yılına kadar Avrupa Yükseköğretim Alanı yaratmak ve böylelikle çeşitlilik ile birlik arasında bir denge kurulması; Sorbon Deklarasyonu ile uluslararası öğrenci, öğretmen ve akademisyen hareketliliğinin artırılması; ulusal ve uluslararası iş birliğinin artırılması, diplomaların karşılıklı tanınması; dil ve bilgi teknolojileri yeterliliklerinin geliştirilmesi,
- *Kültürel zenginliği koruma*,
- *Ortak kültürel miras yaratma*.

Son yıllarda AB'nin çağın koşullarına göre hedeflerini güncellediği görülmüştür. Bu kapsamda AB'nin 2020 yılına kadar gerçekleştirmeyi amaçladığı eğitime ilişkin hedefler şunlardır (European Commission, 2018b):

- Çocukların (4 yaşından zorunlu eğitim yaşına kadar) en az %95'i ilk çocukluk eğitimine katılmalı,
- Okuma, matematik ve fen alanlarında beceri düzeyleri beklenenin altında olan 15 yaşındaki kişilerin oranı %15'ten daha az olmalı,
- Gençlerin eğitim öğretimi terk etme oranı %10'un altında olmalı,
- 30-34 yaş aralığındaki insanların en az %40'ı bir tür yükseköğretimi tamamlamalı,
- Yetişkinlerin en az %15'i Hayat Boyu Öğrenmeye (HBÖ) katılmalı,
- Yükseköğretim mezunlarının en az %20'si ve temel bir mesleki beceriye sahip olmalı; 18-34 yaş aralığındaki kişilerin en az %6'sı yurt dışında eğitim görmeli,
- 2020 itibariyle, üç yıldan az bir süre önce eğitim öğretimi terk eden iş sahibi mezunların (2. ve 3. düzey eğitimini başarı ile tamamlamış 20-34 yaş aralığındakiler) oranı en az %82 olmalıdır.

Avrupa Birliği, adaylık statüsü kazanan ülkelerle ilgili olarak Kopenhag kriterleri çerçevesindeki 35 alt başlık altında her yıl düzenli olarak İlerleme Raporları yayınlamaktadır. Bu raporlarda, aday ülkenin Kopenhag kriterlerine uyum sürecinde son bir yıl içerisinde gerçekleştirdiği ilerlemeler, eksiklikler ve yapılması gerekenler yer almaktadır (Dinçkol, 2005). Bu raporlar, AB üyelik girişimleri uzun yıllar öncesine dayanan Türkiye için de yayınlanmaktadır.

Türkiye'nin AB üyelik süreci, 1963 yılında imzalan Ankara antlaşmasına dayanmaktadır. 1987 yılında tam üyelik başvurusuyla ivme kazanan süreçte kimi zaman aksamalar yaşansa da 1999 yılında aday ülke statüsü kazanması ile çok önemli bir aşamaya gelinmiş (Sağlam vd., 2011) ve 3 Ekim 2005 tarihinde, tam üyelik müzakerelerine başlamıştır (AB Başkanlığı, 2017b). Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinde olan Türkiye Cumhuriyeti için 1998 yılından itibaren düzenli olarak İlerleme Raporları yayınlanmaktadır. Bu raporlarda hukuktan bilgi ve iletişim teknolojilerine, ekonomiden güvenlik ve savunma politikalarına kadar birçok konuda Türkiye'nin bir önceki yıl içerisinde ortaya koyduğu gelişmeler, planladığı çalışmalar ile AB'nin ileriki dönemlere ilişkin beklentileri ortaya konmaktadır. İlerleme raporlarında en sık ve kapsamlı olarak ele alınan konulardan birisi de eğitimidir.

Bu çalışmanın amacı, Avrupa Birliği'ne adaylık sürecinde olan bir ülke olan Türkiye için 1998-2018 arasında hazırlanan İlerleme Raporlarında gündeme gelen eğitime ilişkin konuların incelenmesi ve Türkiye'nin bu kapsamda atmuş olduğu adımların değerlendirilmesidir. Literatürde, Türkiye'ye yönelik hazırlanan AB İlerleme Raporlarının farklı bağlamlarda ele alındığı çok sayıda çalışmaya rastlanmıştır: Bu çalışmalarda, Türkiye'nin demokratikleşme süreci ve AB'nin bu konudaki beklentileri (Afşar, 2016; Kerman,

Özaltın ve Yerlikaya, 2013; Yiğit, 2010), Türkiye'nin politik sisteminin değerlendirilmesi (Erdal, 2003), Türkiye'deki vergi kayıp ve kaçakları (Çomaklı, 2008), Türk çalışma mevzuatının gelişimi (Özankan, 2009), AB'nin Türkiye'deki Alevi topluluklara bakışı (Özates, 2018), Türk kamu yönetimindeki değişim (Bulut, 2011; Kurt ve Yaşar-Uğurlu, 2007), Türkiye'nin üyeliğinin AB'de meydana getireceği etkiler (Dinçkol, 2005) ve Türkiye, Bulgaristan ve Romanya için AB üyeliğine yönelik ilerleme düzeylerini, AB İlerleme Raporları çerçevesinde incelenmiştir. Eğitim bağlamında erişilebilen tek çalışmada ise (Cansever, 2009), Türkiye'nin AB eğitim politikalarına uyum sürecinin, 2006-2009 yılları arasındaki AB Türkiye İlerleme Raporları çerçevesinde ele alındığı görülmüştür. Yapılan literatür taramasında, AB İlerleme Raporlarının incelendiği çok sayıda çalışmayla karşılaşmış olmasına rağmen, eğitim odaklı çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmüştür.

Bu araştırma, AB tarafından Türkiye için hazırlanan İlerleme Raporlarının tamamını kapsayan ve raporların eğitim bağlamında incelendiği az sayıdaki çalışmadan biri olacaktır. Bu nedenle, çalışmanın literatürdeki önemli bir boşluğun doldurulmasına katkı sağlayacağı, konuya ilgi duyan araştırmacılara, eğitim alanındaki politika geliştiricilere, karar vericilere ve uygulayıcılara yol gösterebileceği düşünülmektedir.

Yöntem

Bu çalışmada, araştırma yöntemi olarak nitel yaklaşım çerçevesinde doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi yöntemi, çalışma alanı ile ilgili yazılı ve basılı belgelerin toplanması ve sistematik olarak analiz edilmesine dayanmaktadır (Bowen, 2009; Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu yöntemde kullanılan dokümanlar; çeşitli kayıtlar, biyografi/otobiyografiler, günlükler olabileceği gibi çeşitli arşiv belgeleri, resmi evraklar ve raporlar da olabilmektedir (Creswell, 2014). Toplanan dokümanlardan elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir veri analizi yöntemi olan içerik analizi yöntemi genel anlamda nitel ya da nicel verilerin kodlanması ve belirli temalar ya da kategoriler altında sistematik olarak sınıflandırılması şeklinde tanımlanabilir (Cohen, Manion ve Morrison, 2007).

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini, 1998 ile 2018 yılları arasında Türkiye için hazırlanan AB İlerleme Raporları oluşturmaktadır. 2017 yılında Türkiye için rapor yayınlanmadığı için ve 1999 raporunda ise eğitimle ilgili yeterli veri bulunmadığı ifade edildiği için çalışmaya dahil edilememiştir. Bu bağlamda evrenin tamamına ulaşılmakla beraber, söz konusu iki rapor çalışmaya dahil edilmediğinden, çalışma kapsamında toplam 19 rapor incelenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada incelenen raporlar; 1998-2004 yılları arasında "Türkiye Düzenli İlerleme Raporu", 2005-2014 yılları arasında "Türkiye İlerleme Raporu" ve 2015-2018 yılları arasında ise "Türkiye Raporu" isimleriyle yayınlanmıştır. Orijinali İngilizce olarak yayınlanan raporların Türkçe çevirilerine, T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı resmi internet sitesinden ulaşılmıştır (AB Başkanlığı, 2018a). Bu raporlarda eğitim konularının ele alındığı bölümlerin başlıkları aşağıdaki Tablo I'de verilmiştir.

Tablo I

AB İlerleme Raporlarındaki Eğitime İlişkin Bölüm Başlıkları

Yıl	Eğitime İlişkin Bölüm
1998-1999	Öğrenim, Eğitim ve Gençlik
2000	Başlık 18: Öğretim ve Eğitim
2001	Bölüm 18: Eğitim ve Mesleki Eğitim
2002-2003	Başlık 18: Eğitim ve Mesleki Eğitim
2004	Bölüm 18: Eğitim ve Öğretim
2005-2018	Fasıl 26: Eğitim ve Kültür

Tablo I'de de görüleceği gibi, 2004 yılına kadar farklı başlıklar altında ele alınan eğitime ilişkin konular, 2005 yılından itibaren "Fasıl 26: Eğitim ve Kültür" başlığı altında belirlenmiştir. Bu çalışmada, ilgili başlıklar altında eğitime ilişkin konular incelenmiş olup kültür ile ilgili olduğu düşünülen kısımlar araştırmaya dâhil

edilmemiştir. Belirlenen bölümler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Öncelikle raporlar, dikkatlice okunmuş ve gerekli kodlamalar yapılmıştır. Ardından araştırmacılar tarafından kodlanan veriler ortak kategoriler altında gruplandırılmıştır. Son olarak benzer kategorilerin oluşturduğu guruplara uygun isimler verilerek temalar oluşturulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Analizlerde elde edilen tema, kategori ve kodlar Tablo II’de yer almaktadır.

Kodlama sürecinin güvenilirliği belirlemek amacıyla, benzer çalışmalarda sıklıkla kullanılan kodlayıcılar arası güvenilirlik (intercoder reliability) değeri kullanılmıştır. Bu güvenilirlik yönteminde, iki veya daha fazla bağımsız kodlayıcı/puanlayıcı tarafından gerçekleştirilen kod şeması arasındaki uyum düzeyi belirlenmektedir (Lavrakas, 2008). Bu kapsamda, araştırmacılar tarafından gerçekleştirilen kodlamaların, Eğitim Bilimleri alanında doktora derecesine sahip başka bir uzman tarafından gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Hesaplanan kodlayıcılar arası uyumun yeterli düzeyde (%86) olduğu görülmüştür (Miles ve Huberman, 1994). Kodlamalar arasındaki uyumu örneklendirmek gerekirse, kodlayıcılardan birisinin “yaşam boyu öğrenme” ve diğer ikisinin ise “hayat boyu öğrenme” olarak ifade ettiği bir kategoride hem mevzuat ve literatür hem de kodlayıcı sayısı bakımından “hayat boyu öğrenme” kavramı seçilmiştir. Kodlamalar arası uyumda kodların benzer şekilde ifade edilmesine özen gösterilmiş; farklı olduğu durumlarda gerek literatür gerekse kaç kodlayıcı tarafından kavramın seçilmiş olduğu göz önünde bulundurularak nihai kodlara ulaşılmıştır.

Tablo II*Elde edilen kategoriler ve kodlar*

Tema	Kategori	Kod
Örgün Eğitim	Okulöncesi Eğitim	• Okul öncesi eğitimin zorunlu olması (2011)
		• Zorunlu okul öncesinden vazgeçilmesi (2012)
		• Gelişmeler AB ortalamasının altında (2018)
	Zorunlu Eğitim	• 12 yıllık zorunlu eğitim hedefi (2002)
		• 12 yıllık eğitimdeki okullaşma artışı (2015)
	MTE	• MTE’de reform ihtiyacı (1998)
		• Beceri eğitiminin geliştirilmesi (2000)
		• MTE’ye teşvik ve reformların devamı (2002)
		• MTE yöneliminde yetersizlik (2003)
		• MTE’de reformlarda MEB-YÖK iş birliği (2005)
• Mesleki yeterlik çabalarının devamı (2009)		
• MTE’nin değerlendirilmesi ve izlenmesi (2011)		
• Kalite Güvencesi ve Akreditasyon Ajansı gerekliliği (2012)		
• Kalite Güvencesi ve Akreditasyon Ajansı gerekliliği (2013)		
• Kredili modül sistemine geçiş sorunu (2016)		
• Kredili modül sistemine geçiş sorunu (2018)		
Dezavantajlı Gruplar	• Göçmenlerin eğitimiyle ilgili AT yönergesi (2000)	
	• Göçmenlerin eğitimiyle ilgili AT yönergesi (2001)	
	• Göçmenlerin eğitimiyle ilgili AT yönergesi ve dezavantajlı çocukların devam oranlarının artırılması (2002)	
	• Göçmenlerin eğitimiyle ilgili AT yönergesi, özel eğitimde erken teşhis ve okul öncesi eğitim (2003)	
	• Engelli çocuklar için okul öncesi eğitimi (2004)	
	• Kızların eğitime erişiminin ve özel öğretime ilişkin çabalara devam (2005)	
	• Kızların eğitime erişiminin artırılması (2009)	
	• Kızların eğitime ilişkin çabalara devam (2014)	
	• Roman çocuklar ve engelli çocuklar ve okul terkleri konusundaki toplumsal cinsiyet farklılığı (2015)	
	• Roman çocuklar ve engelli çocuklar (2016)	
• Roman çocuklar ve engelli çocuklar (2018)		
Örgün Eğitim (devam)	• Okullaşmanın yetersizliği (2000)	
	• Okullaşma çabalarına devam (2002)	
	• Okullaşma oranında artış (2003)	
	• Eğitime erişimde önemli ilerleme (2004)	
	• Eğitime erişimdeki çalışmalara devam (2005)	
	• Çalışmalara devam, okul terkleri sorunu (2012)	
	• Okulu terklerinin izlenmesi (2014)	
	Okullaşma	• Okullaşmanın yetersizliği (2000)
		• Okullaşma çabalarına devam (2002)
		• Okullaşma oranında artış (2003)
• Eğitime erişimde önemli ilerleme (2004)		
• Eğitime erişimdeki çalışmalara devam (2005)		
• Çalışmalara devam, okul terkleri sorunu (2012)		
• Okulu terklerinin izlenmesi (2014)		

		<ul style="list-style-type: none"> • 12 yıllık eğitimde okullaşma artışı, yüksek ve izlenmeyen devamsızlık (2015) • Okul terkleri için sistem (2016) • Okul terkleri için sistem (2018)
	Yükseköğretim	<ul style="list-style-type: none"> • İstihdam odaklı bir yapı, YÖK'ün koordinasyon görevi, • Orta öğretimin yükseköğretim üzerindeki baskısı (2003) • YÖK'ün koordinasyon görevi ve iş dünyası-eğitim ilişkisi (2004) • Bilgi ekonomisi ve Bologna süreci (2005) • Kalite Güvencesi ve Akreditasyon Ajansı (KGA) ihtiyacı (2011) • KGA eksikliği (2012) • KGA eksikliği (2013) • KGA eksikliği (2014) • Bologna süreci, kurumlar arasında nitelik farklılıkları, yaygın ve serbest öğrenmenin tanınması (2015) • KGA eksikliği, Bologna süreci, kurumların siyasi etkiler nedeniyle risk altında olması (2016) • Kurumlar arasında nitelik farklılıkları, kurumların siyasi etkiler nedeniyle risk altında olması (2018)
	Akademik Başarı	<ul style="list-style-type: none"> • Eğitimin kalite sorunu (2015) • Eğitimin kalite sorunu (2018)
	HBÖ	<ul style="list-style-type: none"> • HBÖ engelleri (2004) • HBÖ ve Lizbon stratejisi ile ilgili çabalara devam (2005) • Lizbon stratejisi ile ilgili çabalarına devam, HBO ve gençliğe geçiş (2006) • Lizbon stratejilerine uyuma devam (2007) • Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi (UYÇ) çalışmalarına devam (2008) • Bologna sürecinde iyi, Ulusal Yeterlilik Çerçevesine (UYÇ) ihtiyaç (2010) • HBÖ katılım yetersiz (2011) • HBÖ çabalarına devam (2012) • HBÖ katılımı yetersiz (2015) • UYÇ kabulü (2016) • Kalite güvencesi, kredi sistemleri ve yeterliliklerin uyumunun gerekliliği (2018)
Yaygın Eğitim	Topluluk Programları	<ul style="list-style-type: none"> • Programlara katılma hedefi (1998) • Ulusal Ajansın (UA) kurulması gerekliliği (2001) • Programlara tam katılım hazırlıklarının bitirilmesi gerekliliği (2002) • Topluluk programlarına katılım hazırlıklarının tamamlanması gerekliliği (2003) • UA'nın kapasitesinin artırılması (2005) • UA'nın kapasitesinin geliştirilmeli (2007) • Mali katkılar zamanında yapılmalı (2008) • Erasmus+ programına katılımdaki artış (2015) • Erasmus+ programına katılımdaki artış (2016) • Erasmus+ programına katılımdaki artış (2018)
Kurumsal Kapasite	Kurumsal Yapı ve İnsan Kaynakları	<ul style="list-style-type: none"> • Altyapı ve personel eksiklikleri (1998) • Yetki dağılımı; eğitime özel sektörün katılımı (2000) • Personel ve hizmet sunumundaki yetersizlikler (2002) • Kurumların kapasitelerinin geliştirilmesi (2003) • Bölgesel hizmetlerin güçlendirilmesi ve sosyal tarafların katılımı (2004) • Yerleşme için daha fazla çaba (2005)

Analizler sonucunda elde edilen tema, kategori ve kodlar için frekans değerleri hesaplanmış ve bulguların sunulmasında tablolardan yararlanılmıştır. Tablolara ait açıklamalar ve yorumlar yapılırken ihtiyaç duyulduğunda raporlardan doğrudan alıntılara da yer verilmiştir.

Bulgular

Bu çalışmanın amacı, AB'ye üyelik sürecinde İlerleme Raporlarında gündeme gelen eğitime ilişkin konuları incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, AB İlerleme Raporlarında eğitime ilişkin konuların yer aldığı bölümler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sonucunda 3 tema ve 10 kategori altında toplam 75 kod elde edilmiştir. Analizler sonucu elde edilen kodların toplandığı 10 kategori ve 3 tema aşağıdaki Tablo III'te verilmiştir.

Tablo III

Tema, Kategori ve Kodların Yıllara Göre Dağılımı

Tema	Kategori	Kodların (Konuların) Yıllara Göre Frekansları																		
		1998	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2018
Örgün Eğitim (N=48)	Okulöncesi Eğitim (N=3)													X	X					X
	Zorunlu Eğitim(N=2)				X													X		
	MTE (N=11)	X		X	X	X		X				X		X	X	X			X	X
	Dezavantajlı Gruplar (N=11)		X	X	X	X	X	X				X					X	X	X	X
	Okullaşma (N=10)		X		X	X	X	X							X		X	X	X	X
	Yükseköğretim (N=9)					X	X	X						X	X	X		X	X	X
	Akademik Başarı (N=2)																	X		X
Yaygın Eğitim (N=21)	HBÖ (N=11)						X	X	X	X	X		X	X	X			X	X	X
	Topluluk Programları (N=10)	X		X	X	X		X		X	X							X	X	X
Kurumsal Kapasite (N=6)	Kurumsal Yapı ve İnsan Kaynakları (N=6)	X	X		X	X	X	X												

Temalar bakımından, en çok *Örgün Eğitim* (%64, N=48) teması ile ilgili konulara atıf yapıldığı görülmektedir. Bunu, *Yaygın Eğitim* (%28, N=21) teması izlemektedir. En az atıf yapılan tematik alan ise *Kurumsal Kapasite* (%8, N=6) temasıdır. Kategorilerin frekans dağılımları açısından ise İlerleme Raporlarında en sık gündeme gelen başlıkların *Örgün Eğitim* teması altında yer alan *Dezavantajlı Gruplar* ve *MTE* ile *Yaygın Eğitim* teması altındaki *HBÖ* kategorileri olarak karşımıza çıkmıştır (N=11). Ayrıca *Örgün Eğitim* teması altındaki *Okullaşma* ve *Yaygın Eğitim* teması altında yer alan *Topluluk Programları* kategorileri de sıklıkla gündeme gelen konular olmuştur (N=10). Frekansı en düşük olan kategorilerin ise *Zorunlu Eğitim* ve *Akademik Başarı* (N=2) olduğu görülmektedir.

Örgün Eğitim teması altında yer alan *Okul Öncesi Eğitim* (N=3) konusu İlerleme Raporlarında ilk olarak 2011 yılında gündeme gelmiştir. Raporda okul öncesi eğitimin “2012-2013 öğretim yılından itibaren zorunlu olacağı” (Avrupa Komisyonu, 2011, s.97) belirtilmiştir. Ancak 2012 yılında çıkarılan kanunla (4+4+4 eğitim reformu paketi) bu hedeften vazgeçildiği ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2012). 2018 yılında ise, okul öncesi eğitimdeki okullaşmada belirli bir artış olduğu ancak bunun AB standartlarının hala altında bulunduğu ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2018).

Örgün eğitim teması altında yer alan diğer bir kategori olan *Zorunlu Eğitim* (N=2) ilk olarak 2002 AB İlerleme Raporunda yer almıştır. Raporda “zorunlu eğitim süresinin 12 yıla çıkarılması” ve “2002-2003 öğretim yılı itibarıyla ortaöğretim süresinin 4 yıla çıkarılması yönünde tedbirler alınması” önerilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2002, s.91). 2015 yılı İlerleme Raporunda ise “4+4+4” sistemiyle zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılmasının okullaşma oranlarında artış sağladığı vurgulanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2015).

Örgün eğitim teması altındaki *MTE* kategorisi (N=11), AB İlerleme Raporlarında en çok atıf yapılan konulardan birisi olarak ilk İlerleme Raporlarından itibaren sık sık gündeme gelmiştir. Bu başlık altında, ilk olarak 1998 yılı raporunda, mesleki standartların ve müfredatın entegre edilmesi, emek piyasası ihtiyaçları ile meslek okulu mezunlarının becerileri arasında bağlantı sağlanması gibi konularda reform düzenlemeleri yapılması gerektiği ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 1998). Ancak ilerleyen raporlarda, bu konularda sınırlı bir ilerleme kaydedildiği belirtilmiştir. 2000 yılı raporunda, işletme ve mesleki örgütlerde beceri eğitiminin geliştirilmesine öncelik verilmesinin gerektiği vurgulanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2000). 2002 yılı raporunda, reform tedbirlerinin uygulanması yönündeki girişimlerin (kurumsal kapasitenin artırılması;

eğitim sisteminin merkezi olmayan bir yapıya kavuşturulması; müfredat ve eğitim tekniklerinin gözden geçirilmesi; işgücü piyasası ile mezunların sahip oldukları beceriler arasındaki ilişkinin güçlendirilmesi gibi) sürdürülmesi gerektiği vurgulanmış, mesleki okulları daha çekici kılmak için çaba sarf edilmesi gerektiği ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2002). 2005 yılı raporunda, MTE için öğretmen yetiştiren mesleki teknik eğitim fakültelerinde Avrupa Kredi Transfer Sisteminin (AKTS) uygulanması doğrultusunda reformlar yapılması istenmiştir. MTE kurumlarının ve tüm yükseköğretim sisteminin yeniden yapılandırılması konusunda, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) birlikte iş birliği yapması gerektiği belirtilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2005). 2011 yılında ise, modüllerin değerlendirilmesine yönelik tutarlı süreçler geliştirilmesi ve eğitimdeki ilerlemenin izlenmesi için bu süreçlerin kullanılmasının sağlanması gerektiği vurgulanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2011). Ayrıca; 2012 ve 2013 yıllarında, Avrupa standartları ve kılavuzları ile uyumlu bir Kalite Güvencesi ve Akreditasyon Ajansının hâlâ kurulmadığı ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2012; 2013). Son olarak, 2016 ve 2018 yıllarında ise örgün mesleki eğitim ve öğretim sektöründe, mevcut sınıf geçme sisteminin yerine modüler müfredat ve kredili modül sisteminin uygulanması, Türkiye Yeterlikler Çerçevesinin (TYÇ) etkin bir şekilde uygulanması açısından önemli bir sorun olduğuna dikkat çekilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2016; 2018).

Örgün eğitim teması altındaki *Dezavantajlı Gruplar* (N=11) kategorisi altında engelliler, kız çocukları, göçmenler, Romanların ve fakir ailelerin çocukları gibi eğitim hizmetlerine erişimde zorluk yaşayan gruplara ilişkin konular yer almaktadır. 2000-2003 arasındaki raporlarda, göçmen işçilerin çocuklarının eğitimi ile ilgili Avrupa Topluluğu (AT) yönergelerinin netleştirilmesi ve iç hukuka aktarılması uzun bir süre gündemde kalmıştır. Ayrıca, bu yıllardaki raporlarda kız çocukları ve alt gelir grubu gibi dezavantajlı bölgelerdeki öğrencilerin okula devam oranlarının artırılması gerektiği de vurgulanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2000; 2001; 2002; 2003). 2003 yılında fakir ailelerin çocuklarının eğitim hizmetlerine erişimlerinin artırılması gerektiği ifade edilmiştir. Yine aynı yılki raporda, “özel eğitime muhtaç çocukların erken teşhis edilmesine yönelik gerekli tedbirler alınmalı ve söz konusu çocuklara okul öncesi eğitim imkânlarının sağlanmasına özen gösterilmesi” gerektiği vurgulanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2003, s.96). Daha sonra, 2004 yılında bu konu tekrar gündeme gelmiş, bu çocukların okula gönderilmeleri için gerekli olanakların sağlanması ve aileleri ikna etme çalışmalarının yapılması gerektiği vurgulanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2004). 2005 ve 2009 yılı raporlarında, kızlar açısından eğitime erişimde problemlerin olduğu ve bölgesel farklılıkların bulunduğu ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2005; 2009). Bu konu 2014 yılında tekrar gündeme gelerek, kız çocuklarının eğitime devam etme düzeyinin artırılmasına yönelik çalışmaların devam ettirilmesi gerektiği tavsiye edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2014). 2015 ve 2016 İlerleme Raporlarında da özellikle okul terkleri konusunda olmak üzere toplumsal cinsiyet farklılığının önemli düzeyde devam ettiği ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2015; 2016). 2015, 2016 ve 2018 İlerleme Raporlarında, eğitimin Roman çocukları ve engelli çocuklar için daha kapsayıcı hale gelmesi yönünde hâlâ ilerleme kaydedilmesine ihtiyaç duyulduğu gündeme getirilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2015; 2016; 2018).

Örgün eğitim teması altında yer alan *Okullaşma* (N=10) kategorisi de en sık gündeme gelen başlıklardan birisidir. İlk kez 2000 yılı raporunda gündeme gelen okullaşmada yaşanan sorunlar sonraki yıllardaki raporlarda da “önemli bir kaygı konusu” olarak anılmaya devam etmiştir (Avrupa Komisyonu, 2000, s.43). 2002 yılı raporunda okula devam oranlarının artırılması yönünde çaba gösterilmesi önerilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2002). 2004 yılı raporunda okullaşma oranlarında önemli artış sağlandığı ve genel olarak eğitime erişimde ilerlemeler kaydedildiği ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2004). 2005 yılı raporunda okullaşma oranında ilerleme kaydedildiği vurgulanmış; ancak kampanya ve çalışmaların devamlılığının sağlanması istenmiştir (Avrupa Komisyonu, 2005). Ayrıca 2014 yılı raporunda, okul terklerinin sistematik olarak izlenmediği ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2014). Takip eden 2015-2018 yıllarında yine benzer şekilde okul bırakma/okul terki ve devamsızlığın önlenmesi ve sistematik olarak izlenmesi gerektiği tekrar edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2015; 2016; 2018).

Yine örgün eğitim teması altındaki *Yükseköğretim* (N=9) kategorisi; üniversiteler, YÖK, kalite güvence ve akreditasyon sistemini kapsamaktadır. Bu konuyla ilgili ilk olarak 2003 yılında, yükseköğretim sisteminin genel yapısının daha çok arz yönlü olduğu ve bunun istihdam yönlü bir yapıya dönüştürülmesi gerektiği

ifade edilmiştir. Ayrıca, üniversitelerin istihdam piyasasına daha fazla yönlendirmek amacıyla YÖK'ün koordinasyon görevinin gözden geçirilmesi gerekliliği ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2003). AB Komisyonunun 2004 raporunda, YÖK'ün koordinasyon görevi ile ilgili benzer hususlar yeniden ifade edilmiş, YÖK'ün bu konudaki koordinasyon kapasitesinin geliştirilmesi, gözden geçirilmesi önerilmiştir. Ayrıca yükseköğretim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki bağların güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2004). 2005 yılı raporunda, bilgi temelli ekonomiye geçiş sürecinde üniversitelerin rolüne dikkat çekilmiş ve bu kurumların sürece tam katkı yapması gerektiğinin altı çizilmiştir. Raporda Yükseköğretim sisteminin Bologna sürecine uyum yönünde ilerleme kaydettiği ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2005). Yükseköğretim sistemi, İlerleme Raporlarında, uzun sayılabilecek bir aradan sonra 2011 yılında gündeme gelmiş ve Avrupa standartları ve kılavuzları ile uyumlu bir Kalite Güvencesi ve Akreditasyon Ajansının kurulması gerektiği ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2011). Sonraki yıllarda ise bu konuya ilişkin henüz bir girişim yapılmadığı vurgulanmış ve yükseköğretime erişimin Türkiye'de Avrupa ortalamasının altında olduğu ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2012). 2015 yılında, Türkiye'deki yükseköğretim kurumları arasında nitelik açısından farklılıklar, yaygın ve serbest öğrenmenin tanınma düzeyinin düşüklüğü ve yükseköğretim mezunu gençlerde yüksek işsizlik oranına dikkat çekilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2015). 2016 raporunda, Avrupa standartları ve kılavuzları ile uyumlu, bağımsız ve tümüyle işlevsel bir Kalite Güvencesi ve Akreditasyon Ajansı hâlâ kurulmadığı tekrar edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2016). Özellikle yükseköğretim olmak üzere, eğitimin siyasi etkiye maruz kalma bakımından yüksek riskli bir sektör olduğu gerek 2016 ve gerekse 2018 raporlarında üzerinde durulan bir başka konu olmuştur (Avrupa Komisyonu, 2016; 2018).

Örgün eğitim teması altındaki son kategori olan *Akademik Başarı* (N=2) konusu, ilk defa 2015 yılı İlerleme Raporunda gündeme gelmiştir. Eğitimin her kademesinde kalitenin artırılması gerektiği vurgulanarak, öğrencilerin beceri edinimleri konusuna önem verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin PISA değerlendirilmesindeki sıralamasının geriye gittiği vurgulanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2015). 2018 yılında da yine PISA ile ilgili olarak Türkiye'nin sıralamasının gerilediği ve bu durumun eğitimin genel kalitesine ilişkin ciddi sorunlara işaret ettiği ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2018).

Yaygın eğitim teması altında yer alan *HBÖ* (N=11) kategorisi, ulusal yeterlilikler çerçevesi ve Lizbon stratejisini kapsamaktadır. Bu tema ilk olarak 2004 yılı raporunda gündeme gelmiştir ve yaşam boyu öğrenmeyi zorlaştıran engellerin kaldırılması gerektiği ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2004). 2005 yılı raporunda ise, HBÖ konusunda kapsamlı ve uyumlu bir strateji geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Raporda ayrıca Lizbon stratejisi ile ilgili çabaların devam etmesi talep edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2005). 2007 yılı raporunda da yine, Lizbon stratejilerine uyumun sürdürülmesi gerektiği ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2007). 2008 yılı raporunda eğitimin tanınırlığının artırılması, yükseköğrenime erişimin yaygınlaştırılması ve bu konuları kapsayan bir Ulusal Yeterlilikler Çerçevesinin uygulanmasına yönelik çalışmaların sürdürülmesi önerilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2008). 2011 ve 2015 yıllarında özellikle okulu erken bırakanların ve yetişkinlerin HBÖ'ye katılım oranlarının hâlâ AB ortalamasının oldukça altında olduğu vurgulanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2011; 2015). 2016 yılı raporunda TYÇ'nin Ocak 2016'da kabul edildiği belirtilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2016). 2018 yılında bu konuya tekrar değinilerek Türkiye'nin kalite güvencesi, kredi sistemleri, yeterliliklerin uyumu ve yaygın ve serbest öğrenimin geçerlilik kazanmasıyla ilgili ilke ve prosedürlerin tam olarak yerine getirilmesinin gerektiği vurgulanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2018).

Yaygın eğitim teması altında yer alan *Topluluk Programları* (N=11) kategorisi, AB İlerleme Raporlarında ilk gündeme gelen konular arasındadır. İlk olarak 1998 yılı raporunda, 2000-2003 yıllarında topluluk programlarına tam katılma hedefi konmuştur (Avrupa Komisyonu, 1998). 2001 raporunda, bir hazırlık dönemi planlanmış ve öncelikli olarak UA'nın kurulmasına yönelik adımların atılması talep edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2001). 2002 yılı raporunda, topluluk programlarına 2004 yılında tam katılımın sağlanması yönündeki hazırlık faaliyetlerinin hızla bitirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2002). 2003 raporunda, topluluk programlarına katılıma yönelik hazırlıkların tamamlanması gerektiği ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2003). 2005 yılı raporunda başvuru sayılarındaki önemli artışla baş edebilmek için yönetim kapasitesini takviye etmeye yönelik çabaların artırılması istenmiş, ulusal politikalara fayda

sağlamak için ilgili bakanlıklar arasında iş birliği ve eşgüdümün güçlendirilmesi gerektiği dile getirilmiştir. Raporlarda, bu alanlarda olumlu gelişmeler kaydedildiği belirtilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2005). 2008 yılı raporunda, topluluk programlarının sorunsuz olarak uygulanabilmesi için Türkiye'nin mali katkılarının zamanında yapılmasının önemi vurgulanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2008). 2015-2018 raporlarında Türkiye'nin Erasmus+ programına aktif şekilde katılım sağladığı belirtilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2015; 2016; 2018).

Kurumsal kapasite teması altında yer alan *Kurumsal Yapı ve İnsan Kaynakları* (N=6) kategorisi kapsamında 1998 ve 2002 İlerleme Raporlarında dersliklerde, öğretim kadrosunda ve genel olarak personel alanında eksikler olduğu vurgulanmıştır (Avrupa Komisyonu, 1998; 2002). Bu kategorinin görüldüğü 1998 yılı dışındaki her yıl, eğitim sisteminde yerleşme ve yetki dağılımı yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Bununla birlikte yetki dağılımı, becerilerin yükseltilmesi ve insan kaynaklarına yatırım konularının sadece kamu makamlarının değil aynı zamanda özel sektörün de öncelikleri arasında olması gerektiği ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2000; 2002; 2004; 2005). 2004 yılı raporunda, eğitime ilişkin yerel ve bölgesel hizmetlerin güçlendirilmesi, sosyal tarafların da katılımının teşvik edilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2004).

Ayrıca Tablo III, eğitime ilişkin konuların frekanslarının yıllara göre dağılımı bakımından dikkat çekici veriler sunmaktadır. İlerleme Raporlarında eğitime ilişkin konuların en çok 2015 -2018 yıllarında ele alındığı, 2006-2014 yılları arasında ise daha az gündeme geldiği görülmektedir.

İlerleme Raporlarında eğitim başlığına ilişkin olarak genel değerlendirmelerin de yapıldığı görülmüştür. Yıllara göre yapılan bu değerlendirmeler Tablo IV'te görülmektedir.

Tablo IV
Raporların Genel Değerlendirmesi

Yıl	Değerlendirme
2000	Türk Eğitim Sisteminin genel ilkeleri AB ile uyumlu.
2001, 2002	Sınırlı ilerleme kaydedilmiş
2003-2005 2007-2014	Bazı ilerlemeler kaydedilmiş
2006	İyi gelişme kaydedilmiş.
2015, 2016, 2018	Kısmen hazır

Tablo IV'te görüleceği gibi 2002 yılına kadarki raporlarda eğitim konularında, "sınırlı ilerleme" kaydedildiği (Avrupa Komisyonu, 2000; 2001; 2002), 2003-2005 ve 2007-2014 dönemi raporlarında ise "bazı ilerlemeler" kaydedildiği değerlendirilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2003; 2004; 2005; 2007; 2008; 2009; 2010; 2011; 2012; 2013; 2014). 2006 yılında "iyi" ilerlemeler kaydedildiği vurgulanırken (Avrupa Komisyonu, 2006), 2015-2018 raporlarında ise Türkiye'nin eğitim alanında "kısmen hazır" olduğu ifadesine yer verilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2015; 2016; 2018).

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde eğitime ilişkin olarak gündeme gelen konuların incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda 1998-2018 yılları arasında yayınlanan Türkiye AB İlerleme Raporları içerik analizi yöntemiyle incelenmiş, analiz sonucunda eğitime ilişkin konuların toplam 75 kez gündeme geldiği, bu konuların *örgün eğitim*, *yaygın eğitim* ve *kurumsal kapasite* temaları altında toplandığı görülmüştür. En sık gündeme gelen *örgün eğitim* teması kapsamında okul öncesi eğitim, zorunlu eğitim, MTE, dezavantajlı gruplar, okullaşma, yükseköğretim, akademik başarı kategorileri yer almaktadır. Sıklık açısından ikinci sıradaki *yaygın eğitim* teması kapsamında HBÖ ve topluluk programları kategorileri yer almaktadır. Raporlarda en az *kurumsal kapasite geliştirme* teması kapsamındaki kurumsal yapı ve insan kaynakları temalarına değinilmiştir.

Çalışmada elde edilen bulgulara yakından bakıldığında; okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına

alınmasına yönelik hedefin ortaya konulduğu (Avrupa Komisyonu, 2011), ancak daha sonra bu hedeften vazgeçildiği ifade edilmektedir (6287 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu , 2012). Türkiye’deki okul öncesi eğitime baktığımızda okullaşma oranının, 2011-2016 aralığında %43’ten %52 seviyelerine geldiği, ancak 2016 yılı itibari ile AB ortalamasının ise %95 düzeyinde olduğu görülmektedir (Eurostat, 2019a). Bu verilere bakıldığında, raporlarda da (Avrupa Komisyonu, 2018) ifade edildiği üzere okul öncesi eğitimde okullaşma bakımından ilerleme kaydedildiği, ancak bunun AB ortalamasının oldukça altında olduğu düşünülmektedir.

Okullaşma ile ilgili bulgulara bakıldığında, konunun AB tarafından yayınlanan ilk raporlardan beri gündeme geldiği ve okullaşma oranlarının artırılması gerektiği vurgulandığı görülmektedir (Avrupa Komisyonu, 2000; 2002; 2003). Ayrıca Türkiye’nin, ortaöğretimi 4 yıla ve zorunlu eğitimi ise 12 yıla çıkarma hedefinin olduğu ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2002). Bu kapsamda, öncelikle 2005 yılında ortaöğretimin süresinin 4 yıla çıkarıldığı görülmektedir (Orta Öğretimin Yeniden Yapılandırılması, 2005). Daha sonra 2012 yılında hayat geçirilmeye başlanan “4+4+4” reformlarıyla da zorunlu eğitim, 4’er yıllık 3 dönem halinde toplam 12 yıla çıkartılmıştır (İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 2012.). Ortaöğretimin 4 yıla, zorunlu eğitimin ise 12 yıla çıkartılmasının, okullaşma oranlarını dikkat çekici bir biçimde artırdığı görülmektedir. Örneğin; orta öğretime baktığımızda, 2012-2018 aralığında okullaşmanın %67’den %84’e kadar çıktığı görülmektedir (MEB, 2018b). Zorunlu eğitimdeki reformlar ve sonuçlarına ilişkin olumlu ifadeler 2015 İlerleme Raporunda da ifade edilmektedir (Avrupa Komisyonu, 2015). Raporlarda ortaya konulanlar ve mevzuat değişiklikleriyle birlikte değerlendirildiğinde, Türkiye’de okullaşma oranlarının artırılması için önemli girişimlerin yapıldığı ve bunun da istatistiklere yansıdığı görülmektedir.

MTE kategorisi, AB İlerleme Raporlarında en çok atıf yapılan konulardandır. Bu başlık altında mesleki standartların ve müfredatın entegre edilmesi, emek piyasasının ihtiyaçları ile meslek okulu mezunlarının becerileri arasında bağlantı sağlanması (Avrupa Komisyonu, 1998), müfredatın güncellenmesi ve mesleki okulların daha cazip hale getirilmesi (Avrupa Komisyonu, 2002), MTE için öğretmen yetiştiren kurumlarda AKTS’nin hayata geçirilmesi (Avrupa Komisyonu, 2005) ve Kalite Güvencesi ve Akreditasyon Ajansının kurulması gibi konular gündeme gelmiştir (Avrupa Komisyonu, 2012; 2013) Türkiye’de 2001 yılında çıkarılan bir kanun ile mesleki yüksek öğretim programlarına sınavsız geçiş sistemi uygulamaya girmiştir (4702 Sayılı Yükseköğretim Kanunu, 2001). Böylece, mesleki eğitim kökenli öğrencilerin mevcut sistemdeki yükünün azaltılması ve mesleki eğitimin cazip hale getirilmesi amaçlanmıştır. Çıkarılan kanunun MTE için olumlu bir gelişme olduğu ancak eğitim sisteminin merkezi yapıdan kurtarılarak, mesleki eğitim ve öğretim sisteminin işgücü piyasasının ihtiyaçlarıyla uyumlu hale getirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Bu kapsamda mesleki eğitim bölgeleri ile ulusal ve il düzeyinde mesleki eğitim konseyleri oluşturulmuştur (Avrupa Komisyonu, 2001). Mesleki eğitimdeki müfredatın güncellenmesi kapsamında ilk olarak 2006 yılında Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) ile mesleki eğitimde uygulanan müfredatta önemli düzenlemeler gerçekleştirilmiş (MEB, 2006), daha sonraki yıllarda da mesleki eğitim ve öğretim müfredatı daha da geliştirilerek uygulanmaya devam edilmiştir. Bununla birlikte, Mesleki Eğitim ve Öğretimde Kredi Transfer Sistemi (European Credit System For Vocational Education and Training- ECVET) yönelik çalışmaların yapılmasına 2007 yılında başlamış (Barka, Savaşçı, ve Eskitaş, 2019) ve 2014 yılına geldiğinde ise UA bünyesinde Ulusal ECVET Ekibi oluşturulmuştur (MYK, 2019). Ayrıca, Avrupa Kredi Transfer Sistemi-AKTS (ECTS), 11 Mart 2005 tarihli YÖK kararı ile 2005-2006 öğretim yılı sonundan itibaren Türkiye’deki bütün yükseköğretim kurumlarında zorunlu bir uygulama haline geldiği (Bologna Secretariat, 2006) ve 2013 yılı itibarı ile bünyesinde MTE öğretmeni yetiştiren fakültelerin de bulunduğu çok sayıda üniversitede uygulandığı bilinmektedir (AB Başkanlığı, 2013).

MTE’de nicel ve nitel gelişmelerin sağlanması adına birçok proje hayata geçirilmiştir. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi- MEGEP (2002-2007), Meslekî Becerilerin Geliştirilmesi Projesi – MESGEP (2012-2014), Türkiye’de Meslekî Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi-MTEM (2003-2007) ve İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yolu İle Geliştirilmesi Projesi-İKMEP (2008-2010) gibi örneklendirilebilecek çeşitli projeler MEB tarafından yürütülmüştür (MTEGM, 2018). Ayrıca, MTE’nin Kalitesinin Arttırılması Operasyonu – I ve II gibi hibe programları aracılığıyla da birçok proje uygulanmış ve uygulanmaya devam etmektedir (İKG, 2018).

Çalışmada, örgün eğitim teması altında ele alınan dezavantajlı grupların eğitimi konusu ise AB İlerleme Raporlarında uzun süre gündemde kalmıştır. Bu kapsamda özellikle dikkat çekilen hususların; göçmen işçilerin çocuklarının eğitimi ile ilgili AT yönergesinin Türkiye mevzuatına aktarılması, kız çocukları ve alt gelir grubundaki öğrencilerin okula devamlarını artırılması (Avrupa Komisyonu, 2000; 2001; 2002; 2003), Roman çocukları ve özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların eğitimi (Avrupa Komisyonu, 2015; 2016; 2018) ve eğitimdeki toplumsal cinsiyet farklılığı olduğu görülmektedir (Avrupa Komisyonu, 2015; 2016). Bu kapsamda yapılan çalışmalara bakıldığında, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan “Göçmen İşçi Çocuklarının Eğitimine İlişkin Yönetmelik” Resmî Gazete’de yayımlanmış böylece göçmen işçilerin çocuklarının eğitimine ilişkin hususlar iç hukuka aktararak uygulanmaya başlanmıştır (Göçmen İşçi Çocuklarının Eğitimine İlişkin Yönetmelik, 2002). Okullaşmada kızlar aleyhine olan cinsiyet farklılıklarını gidermek için birtakım kampanyalar ve projeler yapılarak kız çocuklarının okullaşmasında önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Özellikle, Eğitimde Cinsiyet Eşitliğinin Desteklenmesi (ETCEP, 2018), İlköğretim Kurumlarına Devam Oranlarının Artırılması Teknik Destek Projesi (MEB, 2018a) ve Özellikle Kız Çocuklarının Okullaşma Oranının Artırılması Projesi I ve II gibi çalışmalar örnek olarak verilebilir (İKG, 2018). Kızlarda ortaöğretim düzeyindeki okullaşmaya bakıldığında, 2006 yılında %61 iken 2017 yılı itibari ile %83’e kadar yükseldiği görülmektedir (MEB, 2018b). Raporlarda ortaya konulan durum, yapılan projeler ve mevzuat değişiklikleri birlikte değerlendirildiğinde, Türkiye’de genel olarak okullaşma oranlarının artırılması için önemli girişimlerin yapıldığı görülmektedir. Özellikle zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılmasının gerek genel gerekse kızların okullaşmasındaki artışın en önemli belirleyicisi olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca, kızların okullaşması kapsamında yapılan proje ve girişimlerin de istatistiklerdeki artışlara katkı sağlayan diğer unsurlardan bazıları olduğu düşünülmektedir.

2012 yılı MEB istatistiklerine bakıldığında, özel eğitim okulu kapsamındaki ana sınıfı sayısının 122 ve öğrenci sayısının ise 1.006 olduğu görülmektedir. Aynı yıl, toplam özel eğitim öğrenci sayısının (her yaş grubu ve kademedeki) 252.000 olduğu görülmektedir (MEB, 2013). 2017 yılına gelindiğinde, özel eğitim okulu kapsamındaki ana sınıfı sayısının 145’e ve öğrenci sayısının ise 1.113’e yükseldiği görülmektedir. Yine 2017 yılında tüm yaş gruplarındaki özel eğitim kapsamındaki öğrenci sayısı ise 360.000 düzeyine ulaşmıştır (MEB, 2018b). Özel eğitime ihtiyaç duyan okul öncesi öğrencileri için az sayıda yeni derslikler açıldığı ve bu kapsamda eğitim alan öğrenci sayısında da artış olduğu görülmektedir. Her ne kadar özel eğitimdeki çağ nüfusu ve okullaşma oranlarına yönelik yeterli veriye ulaşılamamış olsa da yaklaşık 5 yıllık dönemde özel eğitim öğrencileri için açılan 23 okul öncesi dersliğinin oldukça az olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışmada *Yüksek Öğretim* kategorisine ilişkin elde edilen bulgulara bakıldığında, yükseköğretim sisteminin istihdam yönlü bir yapıya dönüştürülmesi gerekliliği ve ortaöğretimin yükseköğretim üzerindeki baskısının hafifletilmesi (Avrupa Komisyonu, 2003) ve bu konudaki YÖK’ün koordinasyon görevine ilişkin hususların (Avrupa Komisyonu, 2003; 2004) gündeme geldiği görülmektedir. Ayrıca adem-i merkeziyetçi bir yönetim yapısına geçişin önemi (Avrupa Komisyonu, 2005) ve AB standartlarıyla uyumlu Kalite Güvencesi ve Akreditasyon Ajansının kurulması (Avrupa Komisyonu, 2010) raporlarda ön plana çıkan diğer konulardandır. Bu bağlamda Türkiye’de yapılan çalışmalara göz atıldığında; 2010 yılında üniversiteye girişteki katsayı uygulamasının YÖK tarafından kaldırıldığı görülmektedir (Özdemir, 2010). Ayrıca, 2005 tarihli YÖK Kararı ile Türkiye’deki bütün yükseköğretim kurumlarında AKTS uygulaması zorunlu hale getirilmiştir (Bologna Secretariat, 2006). Bununla birlikte, Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği, 25942 Sayı ve 20.09.2005 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (YÖDEK, 2007). Yönetmeliği takiben yapılan çalışmalar çerçevesinde, Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK)’nun Avrupa Yükseköğretimde Kalite Güvence Birliği’ne (ENQA) yapmış olduğu üyelik başvurusu 15 Haziran 2007 tarihinde ENQA kurulunca kabul edilmiştir (YÖDEK, 2018). Son olarak Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği 2015 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği, 2015). Yükseköğretimde yukarıda ifade edilen çeşitli yönetmelik ve mevzuat düzeyindeki yeniliklerin yeterli olmadığı, kalite güvencesi bağlamında eksiklikler olduğu ve siyasi etkilere maruz kalması bakımından yüksek riskli bir sektör olduğu yönünde eleştiriler devam etmektedir (Avrupa Komisyonu, 2016; 2018). Ayrıca, üniversite sınavlarına giriş istatistiklerine bakıldığında, 2010 yılında 1,9 Milyon kişi başvuru yapmışken

(ÖSYM, 2010), 2018 yılında bu sayının yaklaşık 2,4 Milyona çıktığı göz önüne alındığında (ÖSYM, 2018), ortaöğretimin, yükseköğretim üzerindeki baskısının azalmadığını söylememek mümkündür.

Çalışmada, akademik başarıya ilişkin ifadelerin raporlarda, ilk defa 2015 yılında gündeme geldiği görülmektedir (Avrupa Komisyonu, 2015). Söz konusu tarihe kadar akademik başarı ve eğitimin kalitesine çok fazla değinilmemiş olması dikkat çekicidir. Bu durumun nedeni, belirli ölçüde raporların genel değerlendirme bölümlerinde yer almaktadır. Bu bölümler incelendiğinde, Türkiye'nin eğitim bakımından AB'ye "kısmen hazır" olduğu ifadesinin ilk defa 2015 yılında kullanıldığı (Avrupa Komisyonu, 2015) ve takip eden yıllarda da bu ifadenin yinlendiği görülmektedir (Avrupa Komisyonu, 2015; 2016; 2018). Yukarıda da ifade edildiği üzere; okullaşmadaki artışlar, zorunlu eğitimdeki ilerlemeler ve çeşitli mevzuat değişiklikleriyle ortaya konulan olumlu gelişmelere bakıldığında, Türkiye'nin önceki yıllara göre eğitimde belirli bir trend yakaladığı ve niceliksel olarak da mesafe kat ettiği söylenebilir. Bu nedenle, AB'nin Türkiye'nin eğitimine ilişkin "kısmen hazır" olduğu ifadesi ve beraberinde akademik başarı ve kaliteye yönelik konuları gündeme getirmesi, bu aşamadan sonra eğitimde artık nitelik ve kaliteye daha fazla odaklanması gerektiği şeklinde yorumlanabilir.

Yaygın eğitim teması kapsamındaki HBÖ kategorisine ilişkin olarak raporlarda; yaşam boyu öğrenmeyi zorlaştıran engellerin kaldırılması (Avrupa Komisyonu, 2004), yaşam boyu öğrenme faaliyetlerine katılımın artırılması (Avrupa Komisyonu, 2010; 2011), HBÖ konusunda kapsamlı ve uyumlu bir strateji geliştirilmesi (Avrupa Komisyonu, 2005), Ulusal Yeterlilikler Çerçevesinin hayata geçirilmesi (Avrupa Komisyonu, 2008; 2012) gibi konulara dikkat çekilmiştir. Bu kapsamda 21 Kasım 2006'da 5544 sayılı Kanun ile Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) kurulmuştur (5544 Sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu, 2006). Daha sonra, Bakanlar Kurulunun 2015/8213 sayılı kararıyla yayınlanan bir yönetmelikle Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) yürürlüğe girmiştir (Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar, 2015). HBÖ kapsamında, 2010-2013 yıllarını kapsayan, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve yerel yönetimlerin etkin iş birliği içinde çalışacağı ve dezavantajlı grupları, kız çocuklarını ve eğitime ulaşmak isteyen tüm yetişkinleri içine alan geniş kapsamlı bir stratejiyi temel alan Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi hazırlanmıştır (MEB, 2009). Bu belge daha sonra 2014-2018 dönemini kapsayacak şekilde revize edilmiştir (MEB, 2014). Sayısal veriler bakımından durum değerlendirildiğinde, Türkiye'de 2007-2016 yılları arasında, HBÖ kapsamındaki yetişkin eğitime katılım oranının %14'ten %21 düzeyine çıktığı görülmektedir. Aynı dönemde AB ortalaması ise, %35'ten %45'e yükselmiştir (Eurostat, 2019b). Bu kapsamda kurulan MYK ve oluşturulan TYÇ oldukça önemli girişimler olarak görülebilir. MYK, mesleki standartları temel alarak, teknik ve meslekî alanlarda ulusal yeterliliklerin esaslarını belirleme, denetim, ölçme ve değerlendirme, belgelendirme ve sertifikalandırma çalışmalarını sürdürmektedir. MYK'nın, görevi kapsamındaki TYÇ'nin oluşturulması ve uygulanmasında aktif rol üstlenerek yaygın eğitimin gelişmesine önemli katkı sağladığı düşünülmektedir. İstatistiksel veriler bakımında ise HBÖ'de gelişmeler ortaya konulmuş olsa da mevcut durum AB ortalamasının oldukça gerisindedir.

Yaygın eğitim teması altındaki *Topluluk Programları* kategorisi kapsamında, ilk İlerleme Raporuyla birlikte (Avrupa Komisyonu, 1998) topluluk programlarına tam katılma hedefi konulmuş ve takip eden raporlarda bu konuda gerekli çalışma ve düzenlemelerin yapılarak UA'nın kurulması talep edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2001; 2002). Bu kapsamda, ilk olarak Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) bünyesinde AB Eğitim Gençlik Programları Dairesi Başkanlığı oluşturularak UA olarak faaliyet gösterecek bir merkez haline gelmesi planlanmış ve 2003 yılı itibarıyla UA kurulmuştur (540 Sayılı Devlet Planlama Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri, 2003). İlerleyen yıllarda topluluk programlarına katılımlar başlamış ve 2009 ve 2012 yıllarında UA'nın mevcut kapasitesinin artırılmasına yönelik çeşitli mevzuatlar hayata geçirilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2009; 2012). Topluluk programlarına katılım ile ilgili olarak Türkiye önemli gelişmeler kaydetmiş ve bu durum ayrıca AB İlerleme Raporlarında da gündeme gelmiştir (Avrupa Komisyonu, 2005). Örneğin; bu kapsamdaki HBÖ Programı çerçevesindeki projelerle, 2004-2009 yılları arasında, yaklaşık 142 bin kişi AB ülkelerini ziyaret etmiş ve 100 bin kişi ise AB ülkelerinden Türkiye'ye gelmiştir. Bu yıllar arasında bu projelere toplam 300 Milyon Avro tutarında hibe verilmiştir (AB Türkiye Delegasyonu, 2019). Bu kapsamdaki diğer bir program olan Erasmus+ programına ise Türkiye'nin aktif şekilde katıldığı ifade edilmektedir (Avrupa Komisyonu, 2015;

2016; 2018). Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından hazırlanan Erasmus+ değerlendirme raporunda, program kapsamından yapılan faaliyetlerin etkililik ve ilgililik düzeyinin yüksek olduğu, verimlilik düzeyinin de yüksek olmakla birlikte programa başvuran ve faydalananlar için uygulama ve raporlama prosedürleri gibi yönetsel iş yükünün daha da azaltılarak geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (AB Bakanlığı, 2017). Genel olarak değerlendirildiğinde, topluluk programlarına yönelik faaliyetler açısından Türkiye'nin iyi düzeyde olduğu, yıllar içerisinde mesafeler kat ettiği bununla birlikte çeşitli düzenlemelerle daha da iyi noktalara gelinebileceği düşünülmektedir.

Kurumsal Kapasite Geliştirme teması kapsamındaki bulgularda ise yetki dağılımı, âdem-i merkezîyetçilik, çalışanların becerilerinin artırılması (Avrupa Komisyonu, 2000), yerel ve bölgesel hizmetlerin güçlendirilmesi ve sosyal tarafların katılımı teşvik edilmesi (Avrupa Komisyonu, 2004) gibi konuların ele alındığı görülmektedir. Bu kapsamda, MEB gerek merkez gerek taşra teşkilatı personellerinin becerilerini ve kurumsal kapasitesini artırmak amacıyla MEB İstatistik Kapasitesinin Geliştirilmesi (2011-2013), MEB'in Kapasitesinin Geliştirilmesi (2008-2010) ve İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi (2008-2010) gibi birtakım projeler yapmıştır (MEB, 2017). Bu kapsamda atılan en dikkat çekici adım, 2011 yılında onaylanan ve MEB'in teşkilat yapısında önemli değişiklik ortaya koyan 652 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnamedir (652 Sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri, 2011). Bu kararname kapsamında MEB bünyesindeki çeşitli genel müdürlükler ve daireler kapatılmış veya farklı isimlerle altında birleştirmiştir. Bu mevzuat değişikliğinin amacı MEB örgütünü daha yalın hale getirmektir. Bu kapsamda atılan adımlar genel olarak değerlendirildiğinde, mevzuat ve projeler düzeyinde çeşitli girişimlerin olduğu, ancak özellikle eğitimde yerleşme ve âdem-i merkezîyetçi bir yaklaşım oluşturulmak isteniyorsa daha fazla çaba sarf edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Ayrıca, İlerleme Raporlarında Türk eğitim sisteminin genel olarak AB standartlarına uyum düzeyine ilişkin yapılan değerlendirmelere bakıldığında, 2002 yılına kadarki dönemde "sınırlı ilerleme" sağlandığı, 2015 yılından sonraki dönemde ise "kısmen hazır" olduğu değerlendirmeleri yapılmıştır.

Sonuç olarak, AB İlerleme Raporları çerçevesinde eğitimin çeşitli alanlarında Türkiye ile ilgili olarak değerlendirmeler, eleştiriler ve önerilerin yapıldığı görülmektedir. Bu doğrultuda, Türkiye'de eğitime ilişkin mevzuat ve proje düzeyinde önemli faaliyetler yapılmıştır. Yapılan bu faaliyetler ve girişimler özellikle istatistiksel bakımdan olumlu sonuçlar vermiştir. Ancak, ortaya koyulan niceliksel sonuçların nitelik bakımından da desteklenmesi gerekmektedir. Bundan sonraki İlerleme Raporlarında, AB'nin özellikle niteliğin artırılmasını vurgulayacağı öngörülmektedir.

Öneriler

Bu çalışmada elde edilen bulgular ışığında şu önerilerde bulunmaktadır:

- Başta on iki yıllık zorunlu eğitim olmak üzere, Türk eğitim sistemindeki her kadememdeki niceliksel artışın yanında kalitenin de artırılmasının gelecekteki AB İlerleme Raporlarındaki değerlendirmeleri olumlu yönde etkileyeceği düşünülebilir.
- Dezavantajlı grupların eğitimine daha çok önem verilerek, bu konuda gerek nicelik gerekse niteliksel gelişmenin sağlanması gerekmektedir.
- Çalışmada, okul öncesi eğitim kapsamındaki girişimlerin önemli ancak AB verilerine göre yetersiz düzeyde olduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitime yönelik daha önce ortaya konulan zorunlu olma hedefine geri dönülmesinin hem bu alandaki okullaşmayı artırması hem de ileri eğitimlerdeki başarının bir yordayıcısı olarak eğitimin kalitesinin artmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Eğitimde yetki dağılımı ve âdem-i merkezîyetçi bir yapı kurulması başlatılan girişimlerin; gerek mevzuat düzenlemeleri gerekse projelerle desteklenmesinin ve sivil toplum kuruluşlarının eğitimde karar alma süreçlerine daha etkin katılmasının, eğitimde yerleşme hedefine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye ile ilgili tüm AB İlerleme Raporlarındaki eğitim başlıkları genel hatlarıyla

incelenerek raporlarda değinilen konulara ilişkin genel bir resim oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu konuya ilgi duyan araştırmacıların gerek yıllar bağlamında belirli periyotları gerekse bu çalışmada ortaya koyulan temaları veya kategorileri ele alarak daha derinlemesine analizler içeren çalışmalar yapması, ilgili literatüre önemli katkılar sağlayacağı gibi, alandaki uygulayıcılara ve karar vericilere de yol gösterebilecektir.

Kaynaklar

- 4702 Yükseköğretim Kanunu, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Millî Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24.3.1988 Tarihli ve 3418 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı Kâğıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkında Kanun ile Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2001, 10 Temmuz). *Resmî Gazete* (Sayı: 24458). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2001/07/20010710.htm#2>
- 540 Sayılı Devlet Planlama Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK'da Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. (2003, 6 Ağustos). *Resmî Gazete* (Sayı: 25191). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/08/20030806.htm#4>
- 5544 Sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu. (2006, 7 Ekim). *Resmî Gazete* (Sayı:2632). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/10/20061007-1.htm>
- 6287 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2012, 11 Nisan). *Resmî Gazete* (Sayı: 28261). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411-8.htm>
- 652 Sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. (2011, 14 Eylül). *Resmî Gazete* (Sayı: 28054). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914-1.htm>
- AB Bakanlığı. (2017). *National report of Turkey on the implementation and the impact of Erasmus+ and predecessor programmes: Lifelong learning, youth in action*. Ankara: T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı. 15 Ocak 2019 tarihinde http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus2/files/el_national_report/TR_National%20Report.pdf adresinden erişildi.
- AB Başkanlığı. (2013). *Bologna Süreci ödülleri Türkiye üniversiteleri tüm Avrupa'da birinci sırada yer aldı*. 18 Ocak 2019 tarihinde <https://www.ab.gov.tr/48859.html> adresinden erişildi.
- AB Başkanlığı. (2017a). *T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı- Avrupa Birliğinin Genişlemesi*. 09 Kasım 2018 tarihinde <http://ab.gov.tr/index.php?p=109&1=1> adresinden erişildi.
- AB Başkanlığı. (2017b). *T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı Katılım Politikası Başkanlığı: Türkiye Avrupa Birliği İlişkilerinde Önemli Tarihler (1959- 2017)*. 10 Mayıs 2018 tarihinde https://ab.gov.tr/turkiye-ab-iliskileri-kronolojisi_112.html adresinden erişildi.
- AB Başkanlığı. (2018a). *T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı- İlerleme Raporları*. 20 Mayıs 2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/ilerleme-raporlari_46224.html adresinden erişildi.
- AB Başkanlığı. (2018b). *T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı - (Fasıl 26) Eğitim ve Kültür*. 28 Haziran 2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/fasil-26-egitim-ve-kultur_91.html adresinden erişildi.
- AB Türkiye Delegasyonu. (2019). *Information note on the community programmes, Jean Monnet scholarship programme and EU fp7 Marie-Curie actions*. 15 Ocak 2019 tarihinde https://www.avrupa.info.tr/fileadmin/Content/Downloads/PDF/Information%20Note%20on%20Community%20Programmes%20-%20JeanMonnet_MarieCurie_011110_Final_eng.pdf adresinden erişildi.
- Afşar, Ö.A. (2016). *1999 Helsinki zirvesi sonrası ilerleme raporları ışığında AB'nin Türkiye'nin demokratikleşme sürecindeki rolü* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Avrupa Komisyonu. (1998). *Türkiye'nin katılım yönünde ilerlemesi üzerine Komisyon'un 1998 düzenli raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu. 15 Mart 2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_1998.pdf adresinden erişildi.
- Avrupa Komisyonu. (2000). *Türkiye'nin katılım yönünde ilerlemesi üzerine Komisyon'un 1998 düzenli raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu. 15 Mart 2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2000.pdf adresinden erişildi.
- Avrupa Komisyonu. (2001). *Türkiye'nin Avrupa Birliğine katılım sürecine ilişkin 2001 yılı ilerleme raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu. 15 Mart 2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2001.pdf adresinden erişildi.
- Avrupa Komisyonu. (2002). *Türkiye'nin Avrupa Birliğine katılım sürecine ilişkin 2002 yılı ilerleme raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu. 15 Mart 2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2002.pdf adresinden erişildi.
- Avrupa Komisyonu. (2003). *Türkiye'nin Avrupa Birliğine katılım sürecine ilişkin 2003 yılı ilerleme raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu. 15 Mart 2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2003.pdf adresinden erişildi.
- Avrupa Komisyonu. (2004). *Türkiye'nin katılım yönünde ilerlemesi hakkında 2004 yılı düzenli raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu. 15.03.2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2004.pdf adresinden erişildi.
- Avrupa Komisyonu. (2005). *Türkiye 2005 ilerleme raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu. 15 Mart 2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2005.pdf adresinden erişildi.
- Avrupa Komisyonu. (2006). *Türkiye 2006 ilerleme raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu. 15 Mart 2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2006.pdf adresinden erişildi.
- Avrupa Komisyonu. (2007). *Türkiye 2007 ilerleme raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu. 15 Mart 2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2007.pdf adresinden erişildi.
- Avrupa Komisyonu. (2008). *Türkiye 2008 ilerleme raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu. 15 Mart 2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2008.pdf adresinden erişildi.
- Avrupa Komisyonu. (2009). *2009 yılı Türkiye ilerleme raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu. 15 Mart 2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2009.pdf adresinden erişildi.
- Avrupa Komisyonu. (2010). *Türkiye 2010 yılı ilerleme raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu. 15 Mart 2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2010.pdf adresinden erişildi.

- Avrupa Komisyonu. (2011). *Türkiye 2011 yılı ilerleme raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu. 15 Mart 2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/2011_ilerleme_raporu_tr.pdf adresinden erişildi.
- Avrupa Komisyonu. (2012). *Türkiye 2012 yılı ilerleme raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu. 15 Mart 2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/2012_ilerleme_raporu_tr.pdf adresinden erişildi.
- Avrupa Komisyonu. (2013). *Türkiye 2013 yılı ilerleme raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu. 15 Mart 2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/2013%20ilerleme%20raporu/2013_ilerleme_raporu_tr.pdf adresinden erişildi.
- Avrupa Komisyonu. (2014). *Türkiye 2014 yılı ilerleme raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu. 15 Mart 2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/ilerlemeRaporlariTR/2014_ilerleme_raporu_tr.pdf adresinden erişildi.
- Avrupa Komisyonu. (2015). *Türkiye 2015 yılı ilerleme raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu. 15 Mart 2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/5%20Ekim/2015_ilerleme_raporu_tr.pdf adresinden erişildi.
- Avrupa Komisyonu. (2016). *Türkiye 2016 yılı ilerleme raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu. 15 Mart 2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/pub/2016_ilerleme_raporu_tr.pdf adresinden erişildi.
- Avrupa Komisyonu. (2018). *2018 Türkiye raporu*. Brüksel: Avrupa Komisyonu. 25 Haziran 2018 tarihinde https://www.ab.gov.tr/siteimages/pub/komisyon_ulke_raporlari/2018_turkiye_raporu_tr.pdf adresinden erişildi.
- Barka, S., Savaşçı, A. ve Eskitaş, O. (2019). *Türkiye’de Ecoet’in mevcut durumu*. İzmir : İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü. 15 Ocak 2019 tarihinde <http://vetexpress.meb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/04/Serhat-Barka.pptx> adresinden erişildi.
- Bologna Secretariat. (2006). *Bologna process template for national reports: 2005-2007*. 29 Temmuz 2018 tarihinde http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/links/National-reports-2007/National_Report_Turkey2007.pdf adresinden erişildi.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- Bulut, M. (2011). Türk kamu yönetiminin dönüşümünde etkili bir araç: Avrupa Birliği ilerleme raporları. *Sayıştay Dergisi*, 82.
- Cansever, B. A. (2009). Avrupa Birliği eğitim politikaları ve Türkiye’nin bu politikalara uyum sürecinin değerlendirilmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 1(1), 222-232.
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (5. bs.). London and New York: Routledge Falmer.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4. bs.) Thousand Oaks: Sage.
- Çomaklı, Ş. E. (2008). AB İlerleme raporları çerçevesinde Türkiye’deki vergi kayıp ve kaçaklarının önlenmesine yönelik uygulamalar. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(1), 51-82.
- Dedman, M. J. (1996). *The origins and development of the European Union 1945–95: A history of European integration*. London and New York: Routledge.
- Dinçkol, A. (2005). Avrupa Komisyonu Türkiye 2005 ilerleme raporu. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), 83-100.
- Erdal, J. (2003). *The Analysis of the Turkish political system with respect to progress reports of the EU* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- ETCEP (2018). *Eğitimde cinsiyet eşitliğinin desteklenmesi projesi*. 12 Haziran 2018 tarihinde <http://etcep.meb.gov.tr/index.php> adresinden erişildi.
- European Commission. (2018a). *European neighbourhood policy and enlargement negotiations*. 10 Mart 2018 tarihinde http://ec.europa.eu/enlargement/policy/policy-highlights/regional-cooperation/index_en.htm adresinden erişildi.
- European Commission. (2018b). *Strategic framework – Education & Training 2020*. 08 Mart 2018 tarihinde http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/index_en.htm adresinden erişildi.
- European Union. (2015). *Enlargement: Extending European values and standards to more countries*. Luxembourg: Publication Office of the European Union.
- Eurostat. (2019a). *Eurostat: Participation in early childhood education*. 15 Ocak 2019 tarihinde <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00179&plugin=1> adresinden erişildi.
- Eurostat. (2019b). *Eurostat: Participation rate in education and training by educational attainment level*. 14 Ocak 2019 tarihinde http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=trng_aes_102&lang=en adresinden erişildi.
- Fligstein, N. ve Sweet, A.S. (2001). Institutionalizing the Treaty of Rome. A.S. Sweet, W. Sandholtz ve N. Fligstein (Ed) *The Institutionalization of Europe* içinde (s: 25-55). New York:Oxford University Press.
- Gabel, M. J. (2018). *European community*. *Encyclopædia Britannica*. 24 Aralık 2018 tarihinde <https://www.britannica.com/topic/European-Community-European-economic-association> adresinden erişildi.
- Göçmen İşçi Çocuklarının Eğitime İlişkin Yönetmelik. (2002, 14 Kasım). *Resmî Gazete* (Sayı: 24936). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2002/11/20021114.htm#9>
- İKG (2018). *İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi (İKG) Program Otoritesi-Projeler*. 10 Ağustos 2018 tarihinde <http://www.ikg.gov.tr> adresinden erişildi.
- Kerman, U., Özaltın, Ö. ve Yerlikaya, F. B. (2013). Avrupa Birliği'nin Türk kamu yönetiminden demokratikleşme beklentileri: İlerleme raporları üzerinden bir analiz (1998-2012). *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2),85-99
- Kirschbaum, S. J. (2007). *Central European history and the European Union: The meaning of Europe*. New York: Palgrave Macmillan
- Kurt, M. ve Yaşar-Uğurlu, Ö. (2007). Yeni kamu yönetimi ve yeni kamu yönetimi yaklaşımının gelişiminde Avrupa Birliği'nin Rolü: İlerleme raporları içerik analizi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 81-109.
- Lavrakas, P. J. (2008). *Encyclopedia of survey research methods*. Thousand Oaks: SAGE. doi: 10.4135/9781412963947.
- MEB (2006). *MEGEP öğretim programları ve modüler öğretim uygulama kılavuzu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı. 10 Ekim 2018 tarihinde http://www.megep.meb.gov.tr/dokumanlar/Diger/ogretmen_kitap.pdf adresinden erişildi.
- MEB. (2009). *Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi*. 22 Ekim 2018 tarihinde <http://metek.meb.gov.tr/dosyalar/Turkiye.HAYAT.BOYU.%20OGRENME.STRATEJI.BELGESI.2009.doc> adresinden erişildi.
- MEB. (2013). *Millî Eğitim İstatistikleri - Örgün Eğitim 2012-2013*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. 17 Ocak 2019 tarihinde https://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_organ_egitim_2012_2013.pdf adresinden erişildi.

- MEB.(2014). *Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018)*. 22 Ekim 2018 tarihinde http://hbogm.meb.gov.tr//meb_iys_dosyalar/2015_04/20025555_hbostratejibelgesi_2014_2018.pdf adresinden erişildi.
- MEB. (2015). *Millî Eğitim İstatistikleri-Örgün Eğitim 2014-2015*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı
- MEB. (2017). *Avrupa Birliği ve Projeler Koordinasyon Daire Başkanlığı*. 25 Aralık 2018 tarihinde <http://abdigm.meb.gov.tr/www/avrupa-birligi-ve-projeler-koordinasyon-daire-baskanligi/icerik/116> adresinden erişildi.
- MEB. (2018a). *İlköğretim kurumlarına devam oranlarının artırılması teknik destek projesi*. 11 Mayıs 2018 tarihinde <http://mebidap.meb.gov.tr/> adresinden erişildi.
- MEB. (2018b). *Millî eğitim istatistikleri örgün eğitim 2017-2018*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. 15 Ocak 2019 tarihinde https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_09/06123056_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2017_2018.pdf adresinden erişildi.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook (2nd ed.)*. Sage Publications.
- MTEGM. (2018). *T.C. MEB Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü- Projeler*. 30 Temmuz 2018 tarihinde <http://mtegmprojeler.meb.gov.tr/> adresinden erişildi.
- MYK. (2019). *ECVET Nedir?* 17 Ocak 2019 tarihinde <https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/haberler/34-meslek-standartlar-dairesi-bakanl/3461-mesleki-yeterlilik-kurumu-ulusal-ecvet-uzmanlar-toplantsna-ev-sahipli-yapt> adresinden erişildi.
- Orta Öğretimin Yeniden Yapılandırılması. (2005, 7 Haziran). *Tebliğler Dergisi* (Sayı:2573, Cilt: 68, Karar Sayısı:184). Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı. 10 Ağustos 2018 tarihinde <http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/finish/69-2005/193-2573-haziran-2005> adresinden erişildi.
- ÖSYM. (2010). *ÖSYS: Öğrenci seçme ve yerleştirme sistemi : 2010-LYS Sınavlarına ilişkin sayısal bilgiler*. 17 Ocak 2019 tarihinde <https://www.osym.gov.tr/Eklenti/300,lyssonuc2010sunumpps.pps?0> adresinden erişildi.
- ÖSYM. (2018). *2018 YKS Değerlendirme Raporu*. 16 Ocak 2019 tarihinde <https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2018/GENEL/YKSDegrador06082018.pdf> adresinden erişildi.
- Özankan, M. (2009). *Avrupa Birliği ilerleme raporları çerçevesinde Türk çalışma mevzuatının gelişimi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Özateş, H. H. (2018). *Avrupa Birliği'nin Türkiye'deki Alevi topluluklara bakışının ilerleme raporları üzerinden analizi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Bilecik.
- Özdemir, E. (2010). *Üniversiteye girişte katsayı uygulamasına ilişkin YÖK ve Danıştay kararları hakkında inceleme ve değerlendirme*. Ankara: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği AB Dairesi. 25 Aralık 2018 tarihinde http://www.tobb.org.tr/AvrupaBirligiDairesi/Dokumanlar/RaporlarYayinlar/KATSAYI_SORUNU.pdf adresinden erişildi.
- Sağlam, M., Özüdoğru, F. ve Çıray, F. (2011). Avrupa Birliği eğitim politikaları ve Türk Eğitim Sistemi'ne etkileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 87-109.
- Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (2015, 19 Kasım). *Resmî Gazete* (Sayı: 29537). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914-1.htm>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Yiğit, O. (2010). *Katılım ortaklığı belgeleri ve ilerleme raporları çerçevesinde Avrupa Birliği'nin Türkiye'nin demokratikleşme sürecine etkileri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- YÖDEK. (2007). *Yükseköğretim kurumlarında akademik değerlendirme ve kalite geliştirme rehberi*. 09 Kasım 2018 tarihinde <http://www.yodek.org.tr/yodek/files/7aa12f8d2582deb44d4249c7aa4a2020.pdf> adresinden erişildi.
- YÖDEK. (2018). *2018 Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu*. 28 Temmuz 2018 tarihinde <http://www.yodek.org.tr/> adresinden erişildi.
- Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği. (2015, 23 Temmuz). *Resmî Gazete* (Sayı:29423). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/07/20150723-3.htm>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The foundations of European Union (EU) is based on the European Coal and Steel Community was signed by Germany, France, Italy, Belgium, Luxembourg and Netherlands in 1951. Later, the union was renamed the European Economic Community (EEC) in 1957 (AB Başkanlığı, 2017a). European Economic Community was called European Community in the Treaty of Maastricht which entered into force in 1993 (Gabel, 2018). The union, which initially emerged as an economic and political organization, turned into a multidimensional union that gave importance to social and cultural dimensions due to the immigration and multicultural population structure of member countries (Sağlam, Özüdoğru & Çıray, 2011).

Turkey's EU membership process is based on The Ankara Agreement signed in 1963. The process accelerated with the application for Turkey's full membership in 1987. Although there were some disruptions on the process, the process has reached the very important stage with Turkey's gained status as "candidate country" in September 1999 (Sağlam, et al., 2011) and starting full membership negotiations on 3rd October 2005 (AB Başkanlığı, 2017b).

The European Union publishes Progress Reports annually for 35 sub-headings according to the Copenhagen criteria for the countries that have obtained candidate status.

Since 1998, European Union has annually published progress reports for Turkey which is on full accession process. These reports are included one-year progress of Turkey and EU expectations for 35 different subjects such as information and communication technology, law, economics, defense policy, and many other subjects. One of the most frequent and comprehensive issues in the progress reports is education.

The aim of this study was to examine issues relating to education in the Turkey progress reports between 1998-2018 and to evaluate the steps that have taken in this regard.

Method

In this study, the qualitative research approach was used and research data were analyzed by document analysis method. In data collection process, EU Progress Reports between 1998-2018 for Turkey were used.

During the data analysis phase, education and its related sections were selected for analysis. All selected sections were analyzed by content analysis method. Firstly, data in related sections were coded. Then these coded data were grouped under common categories and the themes were determined according to the categories.

Coding performed within the scope of the study were also carried out by an expert in the field of Educational Sciences with a PhD. degree. Intercoder reliability was calculated to ensure the reliability of the coding process. In this reliability method, the level of compliance between the code scheme performed by two or more independent coders/raters is determined (Lavrakas, 2008). In this study, the inter-encoder reliability was calculated as 86% (Miles and Huberman, 1994).

Results

In this analysis, 75 codes, 10 categories, and 3 themes emerged. These themes were named as formal education, non-formal education and development of institutional capacity. 'Formal education was the most frequently mentioned theme in the reports, which was followed by "non-formal education" and "development of institutional capacity" themes, respectively. Also, other most frequently mentioned categories include "lifelong learning under the non-formal education", and "vocational-technical education", and "disadvantaged groups under the formal education" theme in the reports. Furthermore, the number of issues related to education between 2015 and 2018 is seen to be relatively more than the ones emerged during 2006-2014 period.

Table I*Distribution of Theme, Category, and Codes by Years*

Theme	Category	Code Frequency by Year																		
		1998	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2018
Formal Education (N=48)	Preschool Education (N=3)												X	X						X
	Compulsory Education(N=2)				X													X		
	Vocational and Technical Education (N=11)	X	X		X	X		X				X		X	X	X			X	X
	Disadvantaged Groups (N=11)		X	X	X	X	X	X			X						X	X	X	X
	Schooling (N=10)		X		X	X	X	X							X		X	X	X	X
	Higher Education (N=9)					X	X	X					X	X	X			X	X	X
	Academic Achievement (N=2)																	X		X
Non-formal Education (N=21)	Lifelong Learning (N=11)						X	X	X	X	X		X	X	X			X	X	X
	Community Programs (N=10)	X		X	X	X		X		X	X							X	X	X
Institutional Capacity (N=6)	Institutional Structure and Human Resource (N=6)	X	X		X	X	X	X												

Conclusion

When the evaluations of the Turkish education system in general in the progress reports are examined, the following results are seen: "limited progress" until 2002, "some or good progress" in 2003-2014, and "moderately compliant" in the period after 2015. As a result, it can be concluded that the Turkish education system is "partially" compliant with EU standards.